

N:o 7/1935.

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställ-
ning till landstinget om ändring av §§ 41-55
i landskapslagen angående byggande och underhåll
av vägar på landet i landskapet Åland, given den
16 juni 1924.

I en till landstinget den 20 februari 1933 ingiven petition hava
landstingsmännen Alonzo Lindqvist och Elis Olofsson anhållit att land-
skapsnämnden måtte ges i uppdrag att utreda och till landstinget in-
giva förslag till behövlige ändringar i landskapslagen angående anlägg-
ning och underhåll av bygdevägar i landskapet av den 16 juni 1924, eme-
dan den visat sig vara otydlig och föranleda stora orättvisor; och har
landstinget med bifall till petitionen givit landskapsnämnden det där-
i nämnda uppdraget.

Landskapsnämnden, som under årens lopp nogsamt fått erfara, huru
bristfällig den här åsyftade efter rikslagen kopierade landskapslagen
är, har med anledning härav utarbetat ett förslag till ny lagstift-
ning på området, varvid huvudsyftet varit att åstadkomma ett rättvi-
sare och enklare system än det, som i landskapslagen av den 16 juni
1924 kommit till användning.

Sålunda ha vägunderhållskostnaderna, icke blott i princip såsom
i nu gällande lag, betraktats som en skatt, utan har åt denna princip
i föreliggande lagförslag givits en klarläggande utformning. Om uttaxe-
ringen av kostnaderna för byggande och underhåll av bygdevägar

heter det i nu gällande lag § 46 mom. 1:

"Vägdelägare skola för byggande och underhåll av bygdeväg jämte därtill hörande broar och övriga anstalter erlægga årsavgift till en vägkassa enligt vägenheter, vilka vägnämnden årligen före den 15 januari under det år, för vilket de äro avsedda att gälla, pålägger varje delägare på grund av hans årsinkomst från bygdevägs område och det gagn, han av vägen provas draga; och skall vägenheternas storlek av vägdelägarens å sammanträde fastställas. Ombesörjes vägunderhållet av vägdelägarena själva, skola de delägare, vilka sådant underhåll utgöra, till vägkassan inbetala endast det belopp, varmed deras på detta sätt utgående underhåll provas understiga dem tillhörande årsavgift."

Enligt nämnda moment skall således vägdelägare deltaga i underhållet av en bygdeväg "på grund av hans årsinkomst från bygdevägsområde och det gagn han av vägen provas draga". Den understrukna delen av citatet innehåller en tydlig och klar bestämmelse om att utgifterna för bygdevägarna skola betraktas som skatt å inkomst, men genom den i senare delen av samma citat ingående bestämmelsen har den tillkrånglats till den grad, att knappast något väglag kunnat på egen hand utföra en lagenlig vägbeskattning. För att åskådliggöra hur invecklat nuvarande system är enligt den tolkning man givit lagen, bilägges här ett till vägledning för vägnämnderna i riket uppgjort schema, gällande dock blott det gagn delägare provas draga av vägen.

Det kan knappast fordras att vägnämnderna i allmänhet skola äga sådan kompetens att ett dylikt system skall kunna tillämpas i praktiken. Det

EXEMPEL FÖR UTRÄKNANDE AV VÄGENHETER

Vägdelslagares namn, yrke, lägenhet	Direkta nyttan av vägens begagnande			Indirekta nyttan för det område vägen betjänar			Vägdelslagarnes andel i underhållstungen beräknad som enhet		
	Arten av vägens begagnande	Avstånd i km.	Antal i medeltal per år	Slitningsgrad	P o ä n g	Jordens beskaffenhet	Areal (ha)	Nyttograd	Poäng
					Specifici- erät	Inalles			
KARL BERG-STRÖM, jordbrukare, RN:o 15 i Svinnö by	Körslor till odlingar Mjölke-transport Boskapsväg Lätta körslor med häst	1.5 2.0 1.0 3.0	100 360 200 50	6 3 2 1	900 2.160 400 150	3.610	Odlat jord Naturl. ängsm. Skog	30 10 80 1	300 30 80 410
									0.025 3610 0.5 x 72100
									0.025 410 0.5 x 8200
									0.050 50
VERNER BENGS, jordbrukare, RN:o 2 i Svinnö by	Körslor till odlingar Boskapsväg	1.5 1.5	150 200	6 4	1.350 1.200	2.550	Odlat jord Naturlig ängsm. Skog	25 15 100	250 45 100
									0.017 2550 0.5 x 72100
									0.024 395 0.5 x 8200
									0.041 41
									Antal vägenheter

har därför synts landskapsnämnden riktigast att förenkla förfarandet därhän, att vägenheter skola påföras på grund av årsinkomst från bygdevägsområde. Göres dessutom nyssnämnda område så stort som möjligt, öppnas en väg till att på ett enkelt sätt åstadkomma största möjliga rättvisa vid fördelningen av bygdevägstungan. Teoretiskt skulle den största jämnhet i vägbeskattningen ernås, om landskapet i sin helhet utgjorde ett bygdevägsområde, men då detta skulle förutsätta att även gatuhållningen i Mariehamns stad övertoges av landskapet, vilket knappast låter sig göra, måste man hålla sig till de närmast mindre beskattningsområdena, kommunerna. Men redan därigenom bör en rimlig jämnhet och rättvisa ernås. Vägenheten blir inom ett distrikt, d.v.s. en kommun, lika stor för alla dess skattskyldiga inbyggare och innebär tillika att alla bli delaktiga av beviljade understöd och få gagn av om exempelvis landskapet till landsväg övertar någon del av distriktets bygdevägar, vilket icke blir fallet om nuvarande system bibehålles. Ty nu får visserligen t.ex. Torrbolstad eller Bastö deltaga (genom den direkta och indirekta statsbeskattningen) i underhållet av de genom Pålsböle, Godby och Ämnäs dragna landsvägarna, men får ingen hjälp av dem för sina vägars underhåll. Ej heller blir förstnämnda byars uttaxering för bygdevägar mindre om landskapet t.ex. övertar till landsväg bygdevägen Markusböle-Bjärström. Detta blir däremot fallet om det nu föreslagna systemet tillämpas. Enligt samma principer har för övrigt vägunderhållet i Sverige ordnats för framtiden genom en under år 1934 anta-

gen lag.

Landskapsnämnden är fullt medveten om att invändningar kunna göras mot sättet för vägtungans fördelning, och har även egnat uppmärksamhet åt andra framställda förslag att undanröjda de orättvisor och olägenheter, som uppstå genom tillämpning av nuvarande system, men ha dessa förslag vid närmare granskning icke kunnat av nämnden omfattas. Den allmänna uppfattningen torde numera vara, att den envar påförda skatten vare sig det gäller avgifter till stat, landskap, kommun eller församling, skall rätta sig efter inkomsten. Vägs kattens fördelning på samma sätt innebär sålunda endast ett fullständigare genomförande av skattefördelningen i enlighet med denna uppfattning.

De invändningar, som kunna göras mot vägs katten i här föreslagen form kunna för övrigt med större skäl riktas mot all annan inkomstskatt, ty bygdevägarna äro i våra dagar i högre grad än mången annan av det allmänna underhållen institution ägnade att främja allmänt ekonomiskt framåtskridande och varje samhällsmedlems bekvämlighet och nytta. Därför bör också samhället, distriktet, underhålla dem och icke några enskilda. Liksom landsvägarna underhållas av staten med allmänna skattemedel böra bygdevägarna, som äro av likartad natur, underhållas av de bygder eller de kommunala distrikt, de främst betjäna. Därigenom kommer vägs katten att möjligast jämnt fördelas på de skattdragande. Denna utjämning kan, sedan det nya systemet införts, ytterligare främjas vid utgivandet av understöd till byggande eller förbättring av

bygdevägarna.

Förslag om införande av en sådan bestämmelse i lagen att de lägst beskattade skulle bli befriade från vägskatt hade vid Ärendets upptagande ifrågasatts i landskapsnämnden, men då de skattelättnader, som dessa borde komma i åtnjutande av redan observerats vid kommunal-taxeringens verkställande, har landskapsnämnden vid den slutliga behandlingen av lagförslaget stannat för att vägenhetstalet borde vara detsamma som skattörestalet. Detta så mycket hellre som ju även de lägst beskattade medlemmarna av ett distrikt i regeln ha både behov och gagn av bygdevägarna inom detsamma.

I fråga om det praktiska ordnandet av vägunderhållet i ett distrikt innebär landskapsnämndens förslag att vägstyrelsen ges fria händer att så vitt möjligt verkställa det så som de lokala förhållandena betinga. På många håll torde t.ex. jordägare sätta värde på att få ge sin vägskatt helt eller delvis in natura och bör därför även efter den nu föreslagna lagen möjlighet förefinnas för vägstyrelsen att så ordna saken, om detta befinnes lämpligt och ur kostnadssynpunkt förmanligt.

Bygdevägarna äro visserligen allmänna vägar och stå öppna även för personer bosatta utanför de områden de genomlöpa och kunna sålunda, som sagt, bli till nytta för de flesta av ett distrikts inbyggare, men det kan dock i skärgården givas fall, då en person inte har något som helst gagn av bygdevägarna i hans distrikt och det

sålendes vore oskäligen att av honom fordra bygdevägsskatt. Därför har en möjlighet till undvikande av sådan obillighet öppnats genom den i § 49 intagna bestämmelsen.

I sådana distrikt, där vägbyggnad pågår eller där vissa byar just byggt sina vägar, medan andra stå i beråd att bygga, skulle även under övergångstiden orättvisa kunna uppstå genom att vägbyggare, som just ha sina vägar färdiga och betalade, bleve tvungna att deltaga i de vägar, som eventuellt nu komma att byggas, utan att själva ha fått hjälp. Till undvikande därav har intagits bestämmelsen om, att vad en skattskyldig under viss tid redan erlagt för bygdevägsbygge inom distriktet, skall han få avdraga från honom påförd bygdevägsskatt till utjämning skett.

För möjliggörande av redan befintliga eller framdeles tillkomna bygdevägars ändamålsenliga anslutning till Mariehamns stad har härav påkallade bestämmelse i lagen införts.

Landskapsnämnden får, med hänvisning till det ovananförda förslaget föreslå,

att landstinget ville antaga nedanstående

förslag till

L a n d s k a p s l a g

om ändring av §§ 41-55 i landskapslagen angående byggande och underhåll av vägar på landet i landskapet Åland, given den 16 juni 1924.

Kap. IV.

Om byggande och underhåll av bygdeväg.

§ 41.

För byggandet av nya och underhållet av redan förefintliga bygdevägar skall varje kommun i landskapet utgöra ett distrikt. Inom ett distrikt behövlige bygdevägar skola byggas och underhållas av densamma. Utgör en bygdeväg förbindelseväg emellan eller genomfartsväg för flera distrikt, skola dessa distrikt deltaga i byggandet och underhållet av densamma enligt fördelningsgrund, som, efter det förslag härom inhämtats av respektive distrikt, fastställas av landskapsnämnden.

§ 42.

För verkställande av vägbyggnad och vägunderhåll skola kommunalfullmäktige i varje distrikt för tre år i sänder utse en av 5 ledamöter bestående vägstyrelse så sammansatt, att om möjligt distriktets olika delar bliva företrädade, och bör styrelsen för samma tid tillsätta en tillsyningsman för varje inom distriktet befintlig bygdeväg.

Vägstyrelsen utser inom sig ordförande, viceordförande och kassör och sammankallas första gången av ordföranden i kommunalfullmäktige.

Fördelar sig bygdeväg på två eller flere kommuner, skall inom varje kommun befintlig vägsträcka betraktas som en särskild bygdeväg.

Över förvaltningen av influtna vägmedel skall vägstyrelsen avge redovisning till kommunalfullmäktige och gälla därom vad som om kommunalnämndens räkenskaper och redovisning är stadgat.

§ 43.

Önska två eller flere innehavare av fastighet, rörelse eller inrättning i ett distrikt få bygdeväg påbjuden till byggande, ansöka därom hos distriktets vägstyrelse, som jämte eget yttrande genast överstyr ansökningen till kommunalfullmäktige. Sådan ansökan skall innehålla uppgift a) om den av sökandena som lämplig ansedda sträckningen av vägen, såvitt möjligt angiven å karta i skala 1/4000, b) därom, över vilka jordägares mark den komme att gå, c) över lämpliga platser för vägbyggnadsämnen, d) vilka lägenheter, rörelser och inrättningar, som komme att ha direkt eller indirekt gagn av den blivande vägen, samt e) därom, huruvida berörda jordägare äro villiga att antingen utan ersättning eller emot skälig dylik upplåta den för ändamålet behövliga marken.

Ansökan skall åtföljd av vägstyrelsens yttrande och kommunalfullmäktiges i ärendet avgivna utlåtande inom sex veckor från det ärendet till fullmäktige inkommit, insändas till landskapsnämnden, som, där ärendet berör jämväl annat vägdistrikt, bör inhämta utlåtande även av dettas vägstyrelse och kommunalfullmäktige.

§ 44.

Anser landskapsnämnden behov av vägen föreligga och kan densamma bliva till sådant allmänt gagn som med bygdeväg avses, skall vägen genom landskapsnämndens försorg å marken utstakas och kartläggas och kostnaderna för dess byggande beräknas samt, om flera distrikt ha gagn av densamma eller, om den sträcker sig genom flera, förslag av landskapsnämnden uppgöras om huru kostnaderna skola fördelas dem emellan.

Därefter, och sedan all annan tilläventyrs nödig utredning i ärendet införskaffats, skall detsamma överstyras till det eller de av vägen berörda distrikten för avgivande av utlåtande angående ärendet i hela dess omfattning, och bör sådant utlåtande avgivas inom av landskapsnämnden fastställd tid.

§ 45.

Sedan ärendet sålunda utretts, skall landskapsnämnden, såvida vä-
gande skäl därtill prövas föreligga, påbjuda vägen till byggande samt bestämma dess sträckning, bredd och tekniska utförande samt den tid, inom vilken vägbyggnaden skall vara utförd och den andel av kostnaden, som skall påföras vart och ett av distrikten, om dessa äro flera.

Samma förfarande skall i tillämpliga delar följas ifråga om förändrande av redan förefintlig enskild väg till bygdeväg.

Påbud om byggande eller övertagande av bygdeväg skall genom kommunalfullmäktige delgivas vägstyrelserna i berörda distrikt i och för omedelbart utseende av behövliga tillsyningsmän och vidtagande av andra av beslutet påkallade åtgärder.

§ 46.

Nödiga medel för byggandet och underhållet av bygdevägarna inom ett distrikt skola uppbäras i samband med kommunalskatten och uttaxeras av distriktets medlemmar enligt vägenhetssystem sålunda, att varje skattskyldig påföres en vägenhet för varje honom åsatt skattöre. Vägenhetens storlek per år bestämmes genom att de beräknade utgifterna divideras med summan av enheterna. De enligt den sålunda upprättade enhets- och debiteringslängden uppburna vägmedlen skola förvaltas av vägstyrelsen och få icke sammanblandas med kommunens medel.

§ 47.

Byggandet av nya och underhållet av förefintliga bygdevägar skall ombesörjas av vägstyrelsen sålunda att tillsyningsmännen var och en för sin väg eller bestämd del därav ombesörja arbetet och ansvarar för dess utförande enligt av vägstyrelsen uppgjort program på det sätt som inom varje distrikt befinnes fördelaktigast och inom ramen för den av samma styrelse uppgjorda och av kommunalfullmäktige fastställda budgeten för det löpande året.

§ 48.

Underhållet av bygdevägarna i ett distrikt skall tid efter annan och åtminstone vid anmälan om förefintliga brister kontrolleras av ordfö-

randen i vägstyrelsen och länsmannen i distriktet. Avhjälpas ej av synemännen påtalade brister inom två veckor eller annan av dem föreskriven tid, skall detta ske genom åtgärd av länsmannen på distriktets bekostnad.

Finnes ej för dessa åtgärder behöfliga medel i distriktets kassa, skall kommunen förskottera beloppet intill dess nästseende uppbörd av vägmedel verkställes.

§ 49.

Är distriktsmedlem bosatt på holme eller i yttre skärgård så att han icke kan draga påvisbar nytta av förefintliga bygdevägar, kan han av landskapsnämnden på ansökan befrias från medlemskap i distriktet intill dess förhållandena i detta avseende eventuellt förändrats.

Sådan ansökan må icke avgöras utan att kommunalfullmäktige och vägstyrelsen i distriktet avgivit utlåtande angående densamma.

§ 50.

Vid denna lags ikraftträdande förefintliga bygdevägar i ett distrikt skola med avseende å underhållet övertagas av detsamma, så snart de av respektive delägare blivit försatta i fullgott skick.

Redan påbörjade vägar skola fullbordas av distriktet och för de utförda arbetena eventuellt upptagna lån övertagas av detsamma, liksom även rätten till för desamma beviljade understöd ur allmänna medel.

Vad skattskyldig vid denna lags ikraftträdande erlagt i penningar eller naturaprestationer för byggande av bygdevägar i sitt distrikt under de senaste tio åren, skall behandlas som i förskott erlagd vägskatt och till honom återbetalas genom kvittning av så stor del av honom härefter påförd vägskatt att hela förskottet återbetalas.

Angående grunderna för uppskattning av in natura erlagd vägskatt beslutar vägstyrelsen.

§ 51.

Denna lag gäller även över Mariehamns stad icke utrevade område bygga eller framdeles till byggande påbjudna bygdevägar, dock så, att i stället för vägstyrelse träder den myndighet, som omhänderhar underhållet av stadens gator, varhos kostnaderna för bygdevägens byggande och underhåll bestrides ur stadens allmänna medel.

§ 52.

Beträffande bygdevägar gälla i tillämpliga delar vad i 2 §, 5 § 1 och 2 mom. samt 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 23 och 26 samt 28 §§ är stadgat.

§ 53.

Landskapsnämnden skall tillsända länsman avskrift av beslut, som angå inom dennes distrikt belägna bygdevägar.

Länsman skall föra förteckning över inom hans distrikt befintliga bygdevägar och över dessas tillsyningsmän samt över bygdevägar rörande utslag med angivande av datum.

§ 54.

Över vägstyrelses beslut anføres besvär hos landshövdingen inom trettio dagar efter delfåendet.

§ 55.

Genom denna lag, som träder i kraft den 1 januari 1936, upphäves §§ 41-55 i lagen av den 16 juni 1924 angående byggande och underhåll av vägar på landet i landskapet Åland.

Mariehamn den 7 februari 1935.

På landskapsnämndens vägnar:

W. J. L.

Harmer Ek